

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta annetun lain 7 a §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Ulkomaankaupan määrällistä rajoittamista ja valvontaa koskevien säännösten rikkomuksia on tullut viime aikoina ilmi aiempaa enemmän. Rikkomusten ennaltaehkäisemiseksi on tarpeen täydentää valvontaviranomaisten oikeuksia sekä vastaavasti maahantuojien ja maastaviejien velvollisuuksia koskevia säännöksiä. Tehostetut valvontavaltuudet parantaisivat viranomaisten mahdollisuuksia puuttua viejien ja tuojien toimintaan, mikäli jonkin maan kanssa käytävän kaupan rajoituksia tai kieltoa pyrittäisiin kiertämään esimerkiksi käymällä kauppaa kolmansien maiden kautta. Valvontavaltuuksia koskevien säännösten täydentäminen ja selkeyttäminen on perusteltua myös tuojien ja viejien oikeusturvan kannalta. Esityksessä ehdotetaan maan ulko-

maankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta annettua lakia muutettavaksi siten, että tuonnin ja viennin tarkkailusta ja rajoittamisesta vastaavilla viranomaisilla olisi oikeus saada toisiltaan salassapitoa koskevien säännösten estämättä sellaisia tuontia ja vientiä koskevia tietoja, jotka ovat välttämättömiä lisenssiehtojen noudattamisen tehokasta valvontaa varten. Lakiin ehdotetaan sisällytettäväksi säännökset tuojien ja viejien velvollisuudesta esittää valvontaviranomaisille lisenssiehtojen valvonnan kannalta tarpeellisia asiakirjoja ja tietoja sekä valvontaviranomaisten tarkastusoikeudesta ja viejien ja tuojien tähän liittyvistä velvollisuuksista.

Laki on tarkoitettu saatettavaksi voimaan ensi tilassa.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

Viime vuosina ovat viranomaiset joutuneet selvittämään useita laajoja rikosasioita, joissa ulkomaankaupan turvaamiseksi annettuja säännöksiä rikkomalla on aiheutettu vahinkoa korvaamalla kotimainen työ ulkomaisella tuonnilla vientituotteiden valmistuksessa.

Maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta annettu laki (157/74) ei nykyisellään sisällä säännöksiä lisenssiehtojen valvontaa suorittavien viranomaisten valvontatoimintaan liittyvistä tuojiin ja viejiin kohdistuvista erityisistä valvontavaltuuksista eikä elinkeinonharjoittajien vastaavista velvollisuuksista. Lain ja sen nojalla

annettujen tuonnin ja viennin määrällistä rajoittamista koskevien säännösten noudattamista valvovat lisenssivirasto, tulliviranomaiset ja Suomen Pankki.

Lakia muutettiin vuonna 1982 niin, että lisenssivirasto voi tullilain (573/78) salassapitosäännösten estämättä saada tulliviranomaisilta valvontatehtävässään tarpeellisia maahantuojia ja maastaviejiä sekä maahantuotuja ja maastavietyjä tavaroita koskevia tietoja. Eduskunnan perustuslakivaliokunta antoi lausunnon tätä lakia koskevasta esityksestä (miet. 2/82 vp.). Lisenssiviraston ja tulliviranomaisten oikeudesta saada Suomen Pankilta lisenssiehtojen valvonnan kannalta tarpeellisia maahantuojia ja maastaviejiä koskevia tietoja ei sen sijaan ole säännöksiä.

Lisenssiehtoja valvovien viranomaisten toimintaedellytysten tehostamiseksi ehdotetaan maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta annettuun lakiin otettavaksi säännös, jonka mukaan valvontaviranomaisilla olisi niittä muutoin koskevien salassapitosäännösten estämättä oikeus saada toisiltaan maahantuojia ja maastaviejiä sekä näiden viemiä ja tuomia tavaroita koskevia tietoja. Lakiin ehdotetaan niin ikään sisällytettäväksi säännökset tehokkaan lisenssivalvonnan kannalta tarpeellisista pakkokeinoista ja elinkeinonharjoittajien vastaavista velvollisuuksista. Ehdotetut säännökset vastaavat tullilakiin sisällytettyjä tulliviranomaisten valvontavaltuuksia.

2. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

Esitys ei edellytä organisatorisia muutoksia lisenssivalvontaa suorittavissa viranomaisissa. Esitys lisää kuitenkin lisenssiviraston mahdollisuuksia nykyistä tehokkaampaan ennakkovalvontaan ja lisenssirikkomusten ennaltaehkäisyyn. Lakiehdotus ei edellytä henkilökunnan lisäämistä valvontaviranomaisissa. Sillä ei myöskään ole suoranaista taloudellisia vaikutuksia.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotus

7 a §. Pykälän 1 momentin mukaan tuonnin ja viennin rajoittamisesta ja tarkkailusta vastaavien viranomaisten välistä tietojen vaihtoa helpotettaisiin siten, että näillä viranomaisilla olisi salassapitomääräysten estämättä oikeus saada toisiltaan valvontatehtäviensä kannalta tarpeellisia tietoja ja viejiä sekä tuotuja ja vietyjä tavaroita koskevia tietoja. Lisenssiviraston osalta ei lainsäädännössämme ole erityisiä salassapitoa koskevia säännöksiä, vaan viraston ja sen virkamiesten velvollisuudet määräytyvät yleisten salassapitoa koskevien säännösten mukaisesti. Tulliviranomaisten osalta salassapitoa koskevat tullilain 67 §:n säännökset. Maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta annetun lain nykyinen 7 a § sisältää poikkeuksen mainitusta säännöksestä. Suomen Pankin osalta on salassapitovelvollisuudesta säädetty Suomen Pankin ohjesäännön (365/25) 35 §:ssä. Tietojensaantioikeus tulisi rajoittamaan lisenssivalvonnan kannalta tarpeellisiin tietoihin.

Pykälän 2 momentti sisältäisi säännökset elinkeinonharjoittajien velvollisuudesta esittää valvontaviranomaiselle vaadittaessa kirjanpitoa, kirjeenvaihtonsa ja antaa muita lisenssiehtojen valvontaa varten tarpeellisia tietoja. Tulliviranomaisilla on tullitointenpiteitä suorittaessaan oikeus kohdistaa tuojiin ja viejiin sekä tavaroihin valvonnan kannalta tarpeellisia pakkokeinoja.

Valtuuksia on voitu käyttää myös lisensiointia koskevien säännösten ja määräysten noudattamisen valvonnassa. Sen sijaan lisenssivirastolla ja Suomen Pankilla ei ole ollut vastaavia valtuuksia. Valmisteltavana olevan maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta annetun asetuksen (162/74) uudistamisen yhteydessä on taroituksena vahvistaa lisenssiviraston asemaa lisenssimääräysten valvonnassa. Jotta lisenssivirasto voisi tehokkaasti suoriutua tehtävästään, tulisi yrityksille säätää velvollisuus antaa kirjanpitoa, kirjeenvaihtonsa ja muut tarpeelliset tiedot tarkastettaviksi. Valtuudet ovat tarpeen sekä tuonnille että viennille asetettujen lisenssiehtojen rikkomusten ennaltaehkäisyssä. Valtuuksien nojalla valvontaviranomaiset voisivat tarvittaessa nykyistä tehokkaammin varmistautua maahantuotujen tavaroiden lisenssiehtojen mukaisesta käytöstä sekä asetettujen kotimaisuusvaatimusten noudattamisesta vientituotteiden valmistuksessa. Ehdotetut säännökset vastaavat tullilain 68 ja 69 §:n sisältöä.

Valvontaviranomaisilla, joita olisivat lisenssivirasto, tullilaitos ja Suomen Pankki, olisi oikeus velvoittaa jokainen, jolla on hallussaan lisenssiehtojen valvontaa varten tarpeellisia tietoja, esittämään näille esimerkiksi tuotaviin ja vietäviin tavaroihin liittyvää kirjanpitoaineistoaan tai kirjeenvaihtoaan. Lainkohdan mukaiset velvollisuudet koskisivat ensisijaisesti maahantuojia ja maastaviejiä, mutta sen nojalla myös tuojan tai viejän

käyttämä huolitsija tai kirjanpito toimisto olisi velvollinen antamaan selvityksiä.

Pykälän 3 momentin mukaan valvontaviranomaisella olisi ulkomaankaupan valvontaa koskevien säännösten ja määräysten noudattamisen valvomiseksi oikeus tarkastaa maahantuojien ja maastaviejien tiloissa tavaraa ja maastavietävän tavaran valmistusta. Viime mainittu oikeus on tarpeen erityisesti bilateraaliyennin kotimaisuusehtojen valvonnassa. Lainkohtaan ehdotetaan lisäksi otettavaksi säännös tarkastuksen kohteena olevan elinkeinonharjoittajan velvollisuudesta edesauttaa tarkastuksen suorittamista.

Pykälän 4 momentin mukaan pykälän nojalla saatua tietoa ei saa käyttää yksityiseksi hyödyksi eikä ilmaista sivulliselle. Kiellon rikkomisesta rangaistaan lain 8 §:n mukaan eräitä valtuuslakeja vastaan tehtyjen rikosten rankaisemisesta anne-

tun lain (305/58) nojalla. Teon rangaistavuus ei edellytä hyötymistarkoitusta. Jos virkamies luvattomasti ilmaisee salassa pidettävän tiedon, sovelletaan tekoon myös rikoslain 40 luvun 19 a §:n säännöksiä.

2. Voimaantulo

Laki olisi saatettava voimaan ensi tilassa. Valvontaviranomaisten keskinäistä tietojensaantia koskevaa 7 a §:n 1 momentin säännöstöä on tarkoitus soveltaa myös ennen lain voimaantuloa tapahtunutta tuontia tai vientiä koskeviin tietoihin.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta annetun lain 7 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta 15 päivänä helmikuuta 1974 annetun lain 7 a §, sellaisena kuin se on 26 päivänä maaliskuuta 1982 annetussa laissa (238/82), näin kuuluvaksi:

7 a §

Tuonnin ja viennin tarkkailusta ja rajoittamisesta vastaavilla viranomaisilla on oikeus niitä muutoin koskevien salassapitosäännösten estämättä saada toisiltaan sellaisia maahantuojia ja maastaviejiä sekä maahantuotuja ja maastavietyjä tavaroita koskevia tietoja, joita viranomaiset tarvitsevat valvontatehtävässään.

Maahantuojia, maastaviejiä ja muu, jolla on hallussaan tuonnin tai viennin valvontaa varten tarpeellisia tietoja, on velvollinen vaadittaessa antamaan 1 momentissa tarkoitetuille viranomaisille kirjanpitoonsa, kirjeenvaihtonsa ja muut valvontaa varten tarpeelliset tiedot.

Valvontaviranomaisten määräämät henkilöt

ovat oikeutettuja tuonti- ja vientiehtojen noudattamiseen liittyvää valvontaa suorittaessaan tarkastamaan maahantuojien ja maastaviejien tiloissa tavaraa ja maastavietävän tavaran valmistusta sekä maahantuojien ja maastaviejien kirjanpitoa ja kirjeenvaihtoa. Jos tarkastus toimitetaan tarkastettavan luona, on tarkastajan käytettäväksi asetettava tarvittavat apuneuvot ja apulaiset.

Tietoa, joka on hankittu tai muutoin saatu tämän pykälän nojalla, ei saa käyttää yksityiseksi hyödyksi eikä ilmaista sivulliselle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 198 .

Helsingissä 28 päivänä marraskuuta 1986

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Ministeri Jermu Laine

Laki

maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta annetun lain 7 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta 15 päivänä helmikuuta 1974 annetun lain 7 a §, sellaisena kuin se on 26 päivänä maaliskuuta 1982 annetussa laissa (238/82), näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki

7 a §

Tuonnin ja viennin tarkkailusta ja rajoittamisesta vastaavalla viranomaisella on oikeus tullilain (573/78) salassapitosäännösten estämättä saada tulliviranomaiselta sellaisia maahantuojia ja maastaviejiä sekä maahantuotuja ja maastavietyjä tavaroita koskevia tietoja, joita se valvontatehtävässään tarvitsee.

Tietoa, joka on hankittu tai muutoin saatu tämän pykälän nojalla, ei saa käyttää yksityiseksi hyödyksi eikä ilmaista sivulliselle.

Ehdotus

7 a §

Tuonnin ja viennin tarkkailusta ja rajoittamisesta vastaavilla viranomaisilla on oikeus niitä muutoin koskevien salassapitosäännösten estämättä saada toisiltaan sellaisia maahantuojia ja maastaviejiä sekä maahantuotuja ja maastavietyjä tavaroita koskevia tietoja, joita viranomaiset tarvitsevat valvontatehtävässään.

Maahantuojia, maastaviejiä ja muu, jolla on hallussaan tuonnin tai viennin valvontaa varten tarpeellisia tietoja, on velvollinen vaadittaessa antamaan 1 momentissa tarkoitetuille viranomaisille kirjanpitoonsa, kirjeenvaihdon ja muut valvontaa varten tarpeelliset tiedot.

Valvontaviranomaisten määräämät henkilöt ovat oikeutettuja tuonti- ja vientiehtojen noudattamiseen liittyvää valvontaa suorittaessaan tarkastamaan maahantuojien ja maastaviejien tiloissa tavaraa ja maastavietävän tavaran valmistusta sekä maahantuojien ja maastaviejien kirjanpitoa ja kirjeenvaihtoa. Jos tarkastus toimitetaan tarkastettavan luona, on tarkastajan käytettäväksi asetettava tarvittavat apuneuvot ja apulaiset.

Tietoa, joka on hankittu tai muutoin saatu tämän pykälän nojalla, ei saa käyttää yksityiseksi hyödyksi eikä ilmaista sivulliselle.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .